

GIG
CYMRU
NHS
WALES

Iechyd Cyhoeddus
Cymru
Public Health
Wales

Cyfeirnod: PHW16/TP01

Rhif: 4

Dyddiad yr adolygiad nesaf: Gorffennaf 2025

Gweithdrefn Rheoli Hawliadau

Nod y weithdrefn hon yw rhoi manylion am sut y dylid rheoli hawliadau esgeulustod clinigol a hawliadau anaf personol yn Iechyd Cyhoeddus Cymru. Dylech ei ddarllen ar y cyd â'r Polisi Rheoli Hawliadau.

Nid yw'r Weithdrefn yn berthnasol i hawliadau am ad-daliad yn ymwneud â difrod i eiddo personol, neu hawliadau o dan Ddeddf Hawliau Dynol 1998 a materion cyflogaeth.

Polisiâu, Gweithdrefnau a Dogfennau Rheoli Ysgrifenedig Cysylltiedig

Polisi Rheoli Hawliadau

Polisi Gweithio i Wella

Y Drefn Gwyno

Gweithdrefn Digwyddiadau

Gweithdrefn Gwneud Iawn

Polisi Rheoli Risg

Gweithdrefn Rheoli Risg

Polisi Indemnïad ac Yswiriant y GIG (Cymru Gyfan)

Cwmpas

Mae'r weithdrefn hon yn berthnasol i holl staff, ymwelwyr, contractwyr, staff asiantaeth a gwirfoddolwyr Iechyd Cyhoeddus Cymru a dylid dehongli bod unrhyw gyfeiriad at staff yn cynnwys y grwpiau hyn.

Ei nod yw hyrwyddo didwylledd a chydweithrediad rhwng partïon er mwyn datrys hawliadau cyn gynted â phosib.

Mae'r weithdrefn yn pennu pwysigrwydd cydweithrediad staff a rheolwyr wrth ymchwilio ac ymateb i hawliadau, digwyddiadau a phryderon a'u hadolygu.

Mae'r Gweithdrefnau Digwyddiadau, Cwynion a Gwneud Iawn yn cyd-fynd yn agos ac o'r herwydd mae llawer o weithgareddau cyfocrog rhwng y ddau. Mae'r Weithdrefn felly yn nodi pwyntiau cyfeirio o fewn y Weithdrefn Cwynion neu Gwneud Iawn er mwyn i'r

darllenydd sefydlu a sbarduno pwyntiau neu ofynion amserlen. Nodir y pwyntiau cyfeirio hyn gan yr eicon cyswllt.

Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb ac Iechyd	Mae ffurflen Asesiad o'r Effaith ar Gydraddoldeb ac Iechyd wedi'i chwblhau.
Cymeradwywyd gan	Y Pwyllgor Ansawdd, Diogelwch a Gwella
Dyddiad cymeradwyo	20 Gorffennaf 2022
Dyddiad adolygu	20 Gorffennaf 2025
Dyddiad cyhoeddi:	21 Gorffennaf 2025
Cyfarwyddwr/ Cyfarwyddwr Gweithredol cyfrifol	Cyfarwyddwr Gweithredol Ansawdd, Nyrsio a Gweithwyr Proffesiynol Perthynol i Iechyd
Awdur	Stefanie Harvey Powell, Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol
Arweinydd Awdur	Francesca Thomas, Pennaeth Gweithio i Wella

Ymwadiad

Os yw dyddiad adolygu'r ddogfen hon wedi pasio, gofalwch eich bod chi'n defnyddio'r fersiwn ddiweddaraf naill ai drwy gysylltu ag awdur y ddogfen neu [Llywodraethu Corfforaethol](#).

Crynodeb o adolygiadau/diwygiadau

Fersiwn	Dyddiad adolygu	Dyddiad cymeradwyo	Dyddiad cyhoeddi	Crynodeb o'r diwygiadau
Fersiwn 1	20.11.15	21.03.13	21.03.16	Cyflwyno polisi newydd yn lle Polisi Hawliadau

				Ymddiriedolaeth GIG Felindre.
V2	10.10.14	21.01.15	02.02.15	Adolygu polisi er mwyn adlewyrchu'r newidiadau i strwythurau rheoli.
V3	22.07.16	26.01.17		Adolygwyd i sicrhau cydymffurfiaeth â gofynion Gwasanaethau Cronfa Risg Cymru. Gwybodaeth ychwanegol am wersi a ddysgwyd a chysylltiadau rhwng hawliadau, pryderon, digwyddiadau a gwybodaeth risg arall wedi'i hychwanegu at y polisi
V4	10.06.22			Diweddarwyd i adlewyrchu newidiadau i'r strwythur rheoli a threfniadau Cronfa Risg Cymru a diweddariadau deddfwriaeth.

Cynnwys

1. CYFLWYNIAD.....	6
2. NODAU AC AMCANION	6
3. Y PRAWF CYFREITHIOL.....	6
4. TERFYNAU AMSER	7
5. SYSTEMAU RHEOLI HAWLIADAU	7
6. HAWLIADAU POSIBL	8
7. HAWLIADAU WEDI EU CADARNHAU	8
8. CYFARWYDDO CYFREITHWYR	9
9. AWDURDOD DIRPRWYEDIG Y RHEOLWR GWASANAETHAU CYFREITHIOL.....	10
10. RHEOLAU TREFNIADAETH SIFIL A PHROTOCOL CYN- GWEITHREDU	10
11. HAWLIADAU ANAF PERSONOL GWERTH ISEL A DDERBYNNIR TRWY'R PORTH HAWLIADAU	14
12. PENDERFYNIADAU ATEBOLRWYDD	15
13. PROSES UWCHGYFEIRIO	16
14. HAWLWYR SY'N CYNRYCHIOLI EU HUNAIN	16
15. ACHOSION LLYS.....	17
16. ASESIAID O GWANTWM A SETLIAD	17
17. TERFYNAU DIRPRWYEDIG AR GYFER SETLO HAWLIADAU	18
18. DYSGU GWERSI O HAWLIADAU.....	18
19. RHEOLI RISG.....	19
20. AD-DALIAD GAN WASANAETHAU CRONFA RISG CYMRU (WRPS).....	20
21. CYMORTH I STAFF SY'N YMWNEUD Â HAWLIADAU	21
22. GWEITHDREFNAU ADRODD	22
23. MONITRO AC ARCHWILIO	25

24	DATGANIAD LLYWODRAETHU GWYBODAETH.....	25
25	ATODIAD - DOLENNI.....	26

1. Cyflwyniad

Mae'r weithdrefn hon yn sail i'r dull a nodir yn y Polisi Rheoli Hawliadau. Y nod yw sicrhau bod Iechyd Cyhoeddus Cymru'n gweithredu system rheoli hawliadau effeithiol, sy'n cydymffurfio â'r protocolau cyn-gweithredu a osodir gan Reolau Trefniadaeth Sifil 1999.

Mae gan Iechyd Cyhoeddus Cymru ddyletswydd gofal gyfreithiol tuag at y rhai y mae'n eu trin, yn ogystal ag aelodau'r cyhoedd a'i staff. Gall pobl sy'n ystyried eu bod wedi dioddef niwed yn sgil torri'r ddyletswydd hon wneud cais am ddigollediad ac iawndal yn erbyn Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Bydd Iechyd Cyhoeddus Cymru yn gwneud pob ymdrech i drafod a datrys hawliadau ble bynnag y bo modd er mwyn osgoi'r angen am achosion llys, a all beri gofid i bawb dan sylw.

Mae'r cyfrifoldeb am adolygu a chymeradwyo'r weithdrefn hon yn y dyfodol wedi'i ddirprwyo'n ffurfiol gan y Bwrdd yn y polisi Rheoli Hawliadau, i'r Tîm Gweithredol.

2. Nodau ac amcanion

Drwy sefydlu proses glir, nod y weithdrefn hon yw sicrhau bod Iechyd Cyhoeddus Cymru yn ymdrin â'r holl hawliadau iawndal a wneir yn ei erbyn yn rhagweithiol ac mewn modd teg, effeithlon ac amserol.

Ei nod yw hyrwyddo didwylledd a chydweithrediad rhwng partïon er mwyn datrys hawliadau cyn gynted â phosibl.

Mae'r weithdrefn yn pennu pwysigrwydd cydweithrediad staff a rheolaeth wrth ymchwilio ac ymateb i hawliadau, digwyddiadau, gwneud iawn a chwynion ac wrth eu hadolygu.

Mae dysgu gwersi o hawliadau yn rhan allweddol o'r broses o helpu i wella ansawdd a diogelwch y gwasanaethau a ddarperir ynghyd â chreu amgylchedd gwaith mwy diogel. Mae dysgu o hawliadau yn rhan hanfodol o ddiwylliant agored a diwylliant o ddysgu er mwyn ceisio atal digwyddiadau tebyg rhag digwydd eto. Bydd y wybodaeth a geir o ymchwiliadau i hawliadau, pryderon a digwyddiadau yn cael ei thriongli i nodi tueddiadau a phatrymau er mwyn hwyluso dysgu a gwelliant parhaus.

3. Y Prawf Cyfreithiol

Er mwyn i hawliad fod yn llwyddiannus, rhaid i'r hawlydd brofi:

- bod dyletswydd gofal yn ddyledus iddo;

- bod y ddyletswydd wedi'i thorri;
- bod yr achos o dorri'r ddyletswydd wedi achosi'r niwed dan sylw neu gyfrannu ato mewn modd perthnasol
- bod canlyniadau ac effeithiau yn sgil y niwed.

Os yw hawliad yn llwyddiannus, yna mae gan y sawl a anafwyd yr hawl i gael iawndal am hynny, gyda'r swm yn cael ei asesu yn unol ag egwyddorion statud a chyfraith gyffredin.

4. Terfynau amser

Mae Deddf Cyfyngiadau 1980 yn mynnu bod hawliadau'n cael eu gwneud o fewn tair blynedd i ddyddiad y digwyddiad neu dair blynedd o'r dyddiad y daeth hawlydd yn ymwybodol ei fod wedi dioddef achos o esgeulustod.

I blant dan oed, mae'r cyfnod cyfyngiadau tair blynedd yn dod yn effeithiol ar ôl iddynt droi'n 18 oed. Does dim cyfyngiadau amser i bobl ag anabledd nad ydynt yn gallu rheoli eu materion eu hunain.

Fodd bynnag, gall hawliadau sy'n dyddio'n ôl y tu hwnt i'r cyfnod cyfyngiadau o dair blynedd gael eu dwyn yn erbyn Iechyd Cyhoeddus Cymru yn ôl disgrisiwn y Llys.

5. Systemau Rheoli Hawliadau

Bydd Iechyd Cyhoeddus Cymru yn rheoli pob hawliad ar y system rheoli hawliadau canlynol: Cwmwl Datix

- Cwmwl Datix – rhaid i bob hawliad gael ei gofnodi ar y modiwl hawliadau yn Datix

Mae tîm cyllid Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cynnal cronfa ddata er mwyn cofnodi taliadau a wneir i setlo achos o esgeulustod clinigol a hawliadau iawndal anaf personol a gwybodaeth yn ymwneud ag ad-daliadau gan Wasanaeth Cronfa Risg Cymru (WRPS).

Bydd pob hawliad esgeulustod clinigol a hawliad anaf personol yn cael eu cynnwys ar y ddwy gronfa ddata gan aelod o staff awdurdodedig. Bydd colledion eraill a manylion taliadau arbennig yn cael eu mewnbynnu i'r gronfa ddata yn yr un modd.

Bydd Iechyd Cyhoeddus Cymru yn sicrhau bod cyfrinachedd cleifion a staff yn cael ei gynnal.

6. Hawliadau posibl

Mae gan bob pryder (digwyddiad neu gŵyn) y potensial i fod yn hawliad. Dylai ansawdd yr ymchwiliadau a gynhelir gan Iechyd Cyhoeddus Cymru o dan ei Strategaeth Rheoli Risg a'r weithdrefn Digwyddiadau a Chwynion sicrhau ei fod yn gallu rheoli achosion ymglyfreitha yn effeithiol yn y dyfodol.

Bydd bob amser rhai hawliadau sy'n peri mwy o risg ymglyfreitha nag eraill. Rhaid rhoi gwybod i'r Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol am unrhyw achosion a allai arwain at hawliad drwy e-bostio legalservices.phw@wales.nhs.uk a darparu copïau o'r ymchwiliad iddo. Dylid cofnodi'r achosion hyn ar Datix fel digwyddiad neu gŵyn. Bydd hyn yn sicrhau bod yr holl wybodaeth yn cael ei chasglu ar y cyfle cyntaf posibl er mwyn galluogi Iechyd Cyhoeddus Cymru i reoli unrhyw hawliad yn y dyfodol yn effeithiol.

Bydd Arweinydd Risg, Arweinydd Cwynion, Arweinydd Digwyddiadau a Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cysylltu â'i gilydd yn rheolaidd er mwyn mynd ati'n rhagweithiol i nodi hawliadau posibl ac ymchwilio'n drwyadl i ddigwyddiadau a chwynion a allai droi'n hawliadau.

Mae'r holl bryderon (digwyddiadau, cwynion a hawliadau) yn cael eu cofnodi ar system reoli Datix y sefydliad a'u cysylltu fel y bo'n briodol er mwyn helpu i adnabod hawliadau posibl a sicrhau un ymchwiliad di-dor.

Bydd y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol yn agor cofnod **Hawliad Posibl** newydd yn ffurfiol ar Datix ar ôl derbyn un o'r canlynol:

- Cais am Gofnodion Iechyd, sy'n dangos bod cam gweithredu am esgeulustod clinigol neu anaf personol yn cael ei ystyried yn erbyn Iechyd Cyhoeddus Cymru, a bod sail dros gamau cyfreithiol posibl

7. Hawliadau wedi eu cadarnhau

Bydd y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol yn agor cofnod **Hawliad wedi'i gadarnhau** newydd yn ffurfiol ar Datix ar ôl derbyn un o'r canlynol:

- Llythyr yn rhoi manylion pryderon a godwyd o ran esgeulustod clinigol neu anaf personol y gellir ei ddisgrifio hefyd fel 'Llythyr Hawlio' (lle nad oes modd ymdrin â'r mater yn unol â'r ddeddfwriaeth 'Gweithio i Wella').
- Cais am iawndal yn deillio o ddigwyddiad yn ymwneud â staff neu wasanaethau'r GIG.

7.1 Gweithredu ar ôl pennu hawliad wedi'i gadarnhau

Ar ôl derbyn cais newydd bydd y Rheolwr Gwasanaeth Cyfreithiol [yn](#):

- Lanlwytho'r holl ohebiaeth a thystiolaeth ymchwilio i gofnod Datix
- Cael cyfrif gwrthrychol o'r digwyddiad gwreiddiol
- Hysbysu'r Cyfarwyddwr Is-adran perthnasol ac unrhyw staff perthnasol eraill a allai fod o gymorth wrth ymchwilio i'r hawliad.
- Hysbysu'r Cyfarwyddwr Ansawdd, Nyrsio a Gweithwyr Proffesiynol Perthynol i Iechyd (AHP) a'r Cyfarwyddwr Gweithredol perthnasol
- Pan fo'r hawliad yn cynnwys straen galwedigaethol, bwlio neu aflonyddu, rhaid rhoi gwybod i'r Cyfarwyddwr Pobl a Datblygu Sefydliadol.
- Gofyn am gopïau o unrhyw ffeil pryderon lle bo'n berthnasol.
- Cydnabod yr hawliad yn ysgrifenedig
- Nodi'r hawliad yn yr adroddiad chwarterol nesaf i'w gyflwyno i'r Tîm Gweithredol
- Cysylltu â'r staff perthnasol ar gyfer rhyddhau cofnodion clinigol a phersonol fel y bo'n briodol
- Lle bo'n briodol, cyfarwyddo cyfreithwyr perthnasol i weithredu ar ran Iechyd Cyhoeddus Cymru.

8. Cyfarwyddo cyfreithwyr

Bydd Iechyd Cyhoeddus Cymru yn defnyddio cynghorwyr cyfreithiol wrth amddiffyn neu setlo hawliadau esgeulustod clinigol a hawliadau anaf personol. Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn gallu cael cyngor cyfreithiol drwy'r 'Gwasanaethau Caffael Cenedlaethol – Fframwaith Gwasanaethau Cyfreithiol gan Gyfreithiwr'.

Gwasanaethau Cyfreithiol a Risg - Y Bartneriaeth Cydwasanaethau sy'n parhau'n gyfrifol am reoli hawliadau esgeulustod clinigol. Bydd Iechyd Cyhoeddus Cymru hefyd yn cyfarwyddo'r Gwasanaethau Cyfreithiol a Risg, yn y lle cyntaf, am gyngor yn ymwneud ag amddiffyn neu setlo hawliadau anaf personol.

Lle ceisir cyngor cyfreithiol allanol, bydd Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cyfarwyddo'i gyfreithwyr o ran cyfaddef atebolrwydd, amddiffyn, setlo a thactegau cyffredinol. Fodd bynnag, bydd Iechyd Cyhoeddus Cymru bob amser yn rhoi ystyriaeth ddyledus i gyngor cyfreithiol cymwys wrth wneud penderfyniadau o'r fath. Bydd y cyngor cyfreithiol yn cynnwys:

- Atebolrwydd Cymwys i gynnwys Torri Dyletswydd ac Achosiaeth;
- Asesiad o gryfder yr amddiffyniad sydd ar gael a'r tebygolrwydd o lwyddiant;
- Prisiad tebygol y cwantwm iawndal gan gynnwys senarios achos gorau a gwaethaf
- Costau tebygol amddiffyn yr hawliad.

Dylai'r penderfyniad terfynol i setlo hawliad neu i barhau ag amddiffyn yn erbyn hawliad gael ei wneud gan y Cyfarwyddwr Ansawdd, Nyrsio a Gweithwyr Proffesiynol Perthynol i Iechyd yn unol â'r cynllun dirprwyo. Os yw'r hawliad yn ddadleuol, gellir gofyn am gymeradwyaeth bellach gan y Prif Weithredwr.

O ran Gwasanaethau Esgeulustod Clinigol, nid yw Gwasanaethau Cyfreithiol a Risg yn anfonebu ar gyfer y gwasanaeth hwn, oherwydd sut cânt eu hariannu gan y GIG yng Nghymru.

Ar ddiwedd unrhyw achos anaf personol bydd Gwasanaethau Cyfreithiol a Risg yn cyflwyno anfoneb ar gyfer gwasanaethau a gyflawnwyd mewn perthynas â'r hawliad hwnnw. Bydd yr anfonebau'n cael eu hanfon at y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol a'u talu yn unol â threfniadau Iechyd Cyhoeddus Cymru.

9. Awdurdod Dirprwyedig y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol

Mae gan y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol yr awdurdod dirprwyedig i wneud y canlynol:

- Dewis/nodi tystion arbenigol
- Dewis/nodi bargyfreithwyr/cwnsler
- Dewis/nodi amlinellwr costau
- Cymeradwyo anfonebau alldaliadau gwerth hyd at £2,000
- Caffael copïau o gofnodion gan bartïon eraill pan fo angen

10. Rheolau Trefniadaeth Sifil a Phrotocol Cyn-Gweithredu

Nod Rheolau Trefniadaeth Sifil 1999 yw sicrhau bod pob parti ar sail gyfartal a bod achosion cyfreithiol yn llai costus, yn gymesur ac yn cael eu trin yn gyflymach. Cyflwynwyd protocolau cyn-gweithredu fel rhan o'r broses hon. Nod y protocol cyn-gweithredu yw ceisio trafod a chytuno ar setliad, heb fod angen achos cyfreithiol.

Mae Protocolau Cyn-gweithredu yn amlinellu'r camau a'r amser y dylai partïon eu cymryd i geisio gwybodaeth oddi wrth ei gilydd a darparu gwybodaeth i'w gilydd cyn troi at achos Llys. Anogir setliad drwy hyrwyddo didwylledd rhwng partïon a chydweithrediad yn y broses o gael y dystiolaeth sydd ei hangen i benderfynu ar atebolrwydd a phrisio'r hawliad.

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cydnabod pwysigrwydd cadw at y protocol cyn-gweithredu a bydd yn ceisio cwblhau ymchwiliadau a gwneud penderfyniad ffurfiol ar faterion sy'n ymwneud ag atebolrwydd yn achos

hawliadau anaf personol a hawliadau esgeulustod clinigol o fewn y cyfnod amser yn y protocol.

10.1 Terfynau amser y protocol cyn-gweithredu

Mae'r siart llif **yma** yn nodi rhwymedigaethau allweddol Iechyd Cyhoeddus Cymru o dan y Protocol Cyn-Gweithredu ar gyfer Datrys Anghydfodau Clinigol a'r Protocol Cyn-Gweithredu ar gyfer Hawliadau Anaf Personol.

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cydnabod pwysigrwydd cadw at y terfynau amser. Mae cyfnewid gwybodaeth yn gynnar ac amserol yn llywio'r ymchwiliad cyn gweithredu ac yn helpu Iechyd Cyhoeddus Cymru i setlo ceisiadau priodol yn gyflym a heb yr angen am achosion llys.

Lle caiff achos llys ei ddwyn, fodd bynnag, a bod gan Iechyd Cyhoeddus Cymru amddiffyniad i'r achos, bydd cydymffurfio â'r protocol yn rhoi Iechyd Cyhoeddus Cymru mewn sefyllfa well i reoli'r achos dilynol.

10.2 Cydymffurfio â'r protocol cyn-gweithredu

Mae cydymffurfio â'r protocol yn ofyniad cyfreithiol. Gall methu â chydweithredu arwain at ymgyfreitha diangen a chosbau ariannol gan y Llys. Mae hyn nid yn unig yn ddrud i Iechyd Cyhoeddus Cymru o ran gwastraffu costau, ond o ran tystiolaeth, os nad cyw dogfennau wedi cael eu datgelu, gall hyn atal Iechyd Cyhoeddus Cymru rhag amddiffyn hawliadau yn effeithiol.

Y bwriad yw bod y camau a nodir isod yn dod yn ymateb arferol a rhesymol i hawliadau. Pan fydd parti ddim yn dilyn y protocol, a bod achos yn cael ei ddwyn wedyn, bydd y Llys yn ystyried y ffaith nad yw'r protocol wedi'i ddilyn a gallai hyn arwain at ganlyniadau niweidiol o ran costau.

(i) Llythyr hysbysu

Mewn rhai achosion, gall yr Hawlydd neu gynrychiolydd yr Hawlydd hysbysu Iechyd Cyhoeddus Cymru pan fydd yn gwybod bod hawliad yn debygol o gael ei wneud, ond cyn y gall anfon llythyr manwl o hawliad. Rhaid i Iechyd Cyhoeddus Cymru gydnabod y llythyr hwn o fewn **14 diwrnod**. Os derbynnir llythyr hysbysu ni fydd hwn yn cychwyn yr amserlen ar gyfer darparu llythyr ymateb. Os daw llythyr i law yn Gymraeg, bydd Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cydnabod y llythyr yn Gymraeg ac yn sicrhau bod yr holl ohebiaeth ddilynol yn cael ei darparu'n Gymraeg. Bydd Iechyd Cyhoeddus Cymru'n pennu'r dewis iaith adeg y cyswllt cychwynnol hwn.

(ii) Llythyr Hawlio

Unwaith y bydd llythyr hawlio wedi dod i law, mae'n ofynnol i Iechyd Cyhoeddus Cymru ei gydnabod o fewn **21 diwrnod** i'w dderbyn. Os nad yw'n gwneud hynny, gall yr Hawlydd gychwyn achos cyfreithiol.

Dylai pob hawliad gychwyn gyda llythyr hawlio gan yr Hawlydd at y Diffynnydd. Dylai'r llythyr hwn gynnwys digon o wybodaeth i alluogi Iechyd Cyhoeddus Cymru i benderfynu pryd, ble a sut y digwyddodd ddamwain yr Hawlydd ynghyd â chrynodeb o'r anafiadau a gafodd yr Hawlydd.

Er mwyn hawlio iawndal yn llwyddiannus, rhaid i'r Hawlydd brofi bod y ddamwain a'r anafiadau wedi'u hachosi gan esgeulustod a/neu dordyletswydd ar ran Iechyd Cyhoeddus Cymru. Mae'n rhaid i'r Hawlydd ddangos bod rhywun ar fai yn gyfreithiol ac mae'r rhesymau tybiedig dros hyn wedi'u nodi yn y Llythyr Hawlio fel arfer fel "honiadau o esgeulustod a/neu dorri dyletswydd statudol".

Dylai'r llythyr hawlio hefyd roi syniad o unrhyw golled neu gostau ariannol a gafwyd yn sgil y ddamwain ac sy'n parhau o ganlyniad i'r ddamwain.

(iii) Ymchwilio

Unwaith y bydd Iechyd Cyhoeddus Cymru wedi cydnabod y llythyr hawlio, mae ganddo dri mis i ymchwilio i atebolrwydd mewn hawliadau anaf personol a phedwar mis i ymchwilio i hawliadau esgeulustod clinigol ac i ymateb i gyfreithwyr yr Hawlydd, gan ddatgelu'r holl ddogfennaeth berthnasol.

Bydd Iechyd Cyhoeddus Cymru yn defnyddio'r cyfnod Protocol Cyn-Gweithredu i sicrhau bod pob ymdrech yn cael ei gwneud i drafod a negodi datrysiad a setliad ar gyfer hawliadau cyn achos llys, yn dilyn ymchwiliad trylwyr a dyfarniad ar y materion atebolrwydd ar sail y cyngor arbenigol a gafwyd. Lle bo angen, bydd Iechyd Cyhoeddus Cymru yn dechrau cyfarfod wyneb yn wyneb neu gyfarfod cyfryngu gyda'r Hawlydd a/neu gyfreithwyr yr Hawlydd er mwyn hwyluso datrysiad. Gall hyn olygu bod angen cynnwys cyfieithydd os yw'r hawlydd a/neu ei gynrychiolydd yn dymuno siarad Cymraeg mewn unrhyw gyfarfodydd i drafod yr hawliad. Rhaid pwysleisio cyfrinachedd yn glir i'r cyfieithydd.

10.3 Datgelu

10.3.1 Datgelu mewnol

Ar ôl derbyn hawliad am Esgeulustod Clinigol neu Anaf Personol, bydd y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol yn ysgrifennu at yr arweinydd perthnasol yn Iechyd Cyhoeddus Cymru i gyfleu'r cais am wybodaeth cyn gynted â phosibl, unwaith y daw Ffurflen Awdurdod (ffurflen ganiatâd) i law.

Os mai adran sy'n derbyn yr hawliad, rhaid i'r adran honno hysbysu'r Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol cyn gynted ag y bo'n rhesymol bosibl drwy legalservices.phw@wales.nhs.uk a darparu copi o'r holl gofnodion a ddatgelwyd i'r defnyddiwr gwasanaethau/ei gynrychiolydd.

Hefyd, rhaid hysbysu'r Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol pan mae cofnodion wedi eu rhyddhau a bod awgrym yn yr ohebiaeth y gallai fod hawliad posibl yn erbyn Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Os gwneir hawliad gan un o weithwyr Iechyd Cyhoeddus Cymru, mae gofyniad cyfreithiol ar Iechyd Cyhoeddus Cymru i ddatgelu gwybodaeth am enillion o fewn y cyfnod o amser a nodir gan y Protocol Cyn-Gweithredu ar gyfer Hawliadau Anaf Personol. Bydd y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol yn gofyn am fanylion enillion drwy'r Adran Adnoddau Dynol am y cyfnod o 13 wythnos cyn dyddiad y ddamwain ac wedi hynny ynghyd â manylion cyflogau a dalwyd tra ar absenoldeb salwch o ganlyniad i ddamwain a manylion unrhyw gynyddrannau neu oramser a allai fod wedi'u talu yn y cyfnod hwnnw ar ôl y ddamwain. Efallai y bydd yn ofynnol hefyd i'r Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol weld cofnodion eraill megis cofnodion iechyd personol neu alwedigaethol lle rhoddir Ffurflen Awdurdod briodol yn gofyn am ryddhau'r cofnodion.

10.3.2 Datgelu i drydydd partïon

Bydd Iechyd Cyhoeddus Cymru yn sicrhau y bydd ceisiadau a gofnodwyd yn briodol ar gyfer datgelu cofnodion iechyd a chofnodion priodol eraill yn cael eu gwneud yn unol â gofynion y Rheoliad Cyffredinol ar Ddiogelu Data 2018, Deddf Diogelu Data 1998 a Deddf Mynediad at Gofnodion Iechyd 1990. Bydd Iechyd Cyhoeddus Cymru yn sicrhau y bydd yn dilyn y terfyn amser 40 diwrnod ar gyfer datgelu cofnodion, lle bo modd.

10.3.3 Ymateb a datgelu dogfennau

Yn dilyn yr ymchwiliad, rhaid i Iechyd Cyhoeddus Cymru ymateb i gyfreithwyr yr Hawlydd cyn pen 3 mis. Yn yr ymateb hwn rhaid i Iechyd Cyhoeddus Cymru, ar y cyd â'r Gwasanaethau Cyfreithiol a Risg, ddatgan a yw'n derbyn ei fod ar fai ai peidio. Pan dderbynnir atebolrwydd, gall y partïon droi eu sylw at brisio'r hawliad.

Mae'r Protocol Cyn-Gweithredu yn nodi'r rhestrau datgelu safonol sydd i'w gweld **yma**.

Mae'n ofynnol i Iechyd Cyhoeddus Cymru ddatgelu'r holl ddogfennaeth berthnasol. Os na fydd yn gwneud hynny, rhaid i Iechyd Cyhoeddus Cymru roi eglurhad manwl pam na ellir ei darparu.

Os na dderbynnir atebolrwydd, rhaid i Iechyd Cyhoeddus Cymru, ar y cyd â'r Gwasanaethau Cyfreithiol a Risg, roi esboniad manwl i'r Hawlydd pam

mae'n gwadu atebolrwydd. Rhaid iddo amgáu, gyda'r llythyr ateb, yr holl ddogfennau sy'n berthnasol i'r materion sy'n destun anghydfod sy'n cefnogi'r achos ac unrhyw rai a all rwystro'r achos hefyd.

Pwrpas hyn yw helpu cyfreithiwr yr Hawlydd i ystyried ymateb a dogfennau Iechyd Cyhoeddus Cymru er mwyn penderfynu a ddylid dwyn achos ai peidio. Os yw'n teimlo y gallai'r achos fod yn llwyddiannus o hyd, yna gellir cychwyn achos Lllys.

Mewn rhai achosion mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn derbyn rhywfaint o'r bai ond hefyd yn teimlo bod yr Hawlydd ar fai yn rhannol am y digwyddiad a'r anafiadau a ddioddefwyd. Mewn amgylchiadau o'r fath, rhaid i Iechyd Cyhoeddus Cymru, ar y cyd â'r Gwasanaethau Cyfreithiol a Risg, esbonio'n llawn pam eu bod o'r farn bod yr Hawlydd ar fai yn rhannol a darparu unrhyw ddogfennau sy'n berthnasol i'r penderfyniad hwn.

10.4 Methiant i gydymffurfio â'r Protocol Cyn-Gweithredu

Mae cydymffurfio â'r protocol yn ofyniad cyfreithiol ac ni ellir gorbwysleisio ei bwysigrwydd. Gall methu â chydweithredu arwain at y sancsiynau canlynol:

- Gall Iechyd Cyhoeddus Cymru gael eu cosbi drwy ddyfarnu costau a llog yn enwedig os yw diffyg cydymffurfio â'r protocol wedi arwain at gychwyn achosion y gellid bod wedi'u hosgoi neu gostau diangen.
- Gall yr Hawlydd gyflwyno cais am ddatgelu dogfennau cyn-gweithredu. Gall ceisiadau o'r fath gostio rhwng £500 a £1,000 mewn costau ofer. Os bydd achos o dorri Gorchymyn a methiant i ddarparu'r ddogfennaeth, ni all Iechyd Cyhoeddus Cymru wedyn ddibynnu ar y ddogfennaeth honno os bydd ar gael wedyn.
- Gall y Lllys orchymyn Iechyd Cyhoeddus Cymru i dalu arian i'r Lllys am fethu â chydymffurfio â'r Protocol Cyn-gweithredu heb reswm digonol. Bydd yr arian sy'n cael ei dalu i'r Lllys yn gweithredu fel gwarant ar gyfer unrhyw iawndal sy'n daladwy wedyn fel rhan o'r achos gan gynnwys costau.
- Ymhellach mewn achosion o'r fath gall y Lllys orchymyn parti sydd heb gydymffurfio â'r Protocol i dalu costau'r parti arall ar sail indemniad. Mae hyn yn golygu adennill yr holl gostau cyfreithiol yn llawn a chostau eraill ar lefel uwch na'r hyn sy'n daladwy fel arfer.

11. Hawliadau anaf personol gwerth isel a dderbynnir trwy'r porth hawliadau

Cyflwynwyd y Protocol Cyn-gweithredu ar gyfer hawliadau anaf personol gwerth isel fel rhan o gyfres o ddiwygiadau cyfiawnder sifil i wneud y broses hawliadau yn fwy effeithlon.

Mae'r Protocol yn ei gwneud hi'n ofynnol i hawliadau anaf personol gwerth isel (hawliadau gydag iawndal tebygol rhwng £1,000 a £25,000) gael eu cyflwyno a'u rheoli drwy 'borth hawliadau' electronig. Mae'r Protocol yn gosod terfynau amser llym sy'n rhaid cadw atynt er mwyn 'cadw'r' hawliad yn y porth.

Mae rheoli'r hawliad yn y Porth yn cynnig manteision di-ri i'r Hawlydd a'r Diffynnydd fel ei gilydd. Gellir datrys hawliadau yn gyflym ac mae costau cysylltiedig yn sefydlog, a all arwain at arbedion costau sylweddol i'r Diffynnydd.

Mae amserlenni'r Protocol Cyn-gweithredu ar gyfer hawliadau anaf personol gwerth isel wedi'u nodi **yma**.

Bydd methu â chadw at unrhyw un o'r amserlenni yn golygu bod yr hawliad yn gadael y porth. Os bydd hyn yn digwydd, yna bydd y Protocol Cyn-gweithredu ar gyfer hawliadau anaf personol yn berthnasol ac ni fydd y sefydliad yn gallu elwa ar unrhyw un o'r costau sefydlog.

Y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol sy'n gyfrifol am wirio Porth Hawliadau'r sefydliad bob dydd.

12. Penderfyniadau atebolrwydd

Gellir gwneud penderfyniad ar atebolrwydd ar unrhyw adeg yn ystod hawliad yn dibynnu ar ganlyniad yr ymchwiliadau a gynhaliwyd. Bydd y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol yn gwneud pob ymdrech bosibl i geisio setlo achosion cyn i achos cyfreithiol gael ei ddwyn ond amcan Iechyd Cyhoeddus Cymru yw gwneud penderfyniadau cyfrifol a rhesymol ar atebolrwydd yn ystod y cam cynharaf posibl o'r hawliadau yn dibynnu ar y cyngor arbenigol a chyfreithiol a roddir.

Gwadu: Lle argymhellir gwadu atebolrwydd mewn perthynas â hawliad, bydd cyngor yn cael ei ddarparu i'r Cyfarwyddwr Is-adrannol perthnasol a'r Cyfarwyddwr Ansawdd, Nyrsio a Gweithwyr Proffesiynol Perthynol i Iechyd fel y bo'n briodol.

Cyfaddefiadau lle mai'r cyngor yw i gyfaddef atebolrwydd: Bydd y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol yn ymgynghori â'r Cyfarwyddwr Is-adrannol perthnasol a phersonél priodol eraill sy'n rhan o'r achos i sicrhau eu bod yn cael cyfle i wneud sylwadau ar y camau gweithredu sydd mewn golwg. Bydd y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol hefyd yn gofyn am gadarnhad gan y Cyfarwyddwr Ansawdd, Nyrsio a Gweithwyr Proffesiynol Perthynol i Iechyd.

Dull amgen o ddatrys anghydfod: ar unrhyw adeg o'r hawliad, gellir ystyried a oes modd defnyddio dull datrys anghydfod amgen priodol fel cyfarfod setlo ar y cyd gyda chyfryngwr i ddatrys yr hawliad. Bydd unrhyw

achos o'r fath y mae'r Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol yn credu sy'n briodol yn cael ei drafod gyda'r Cyfarwyddwr Ansawdd, Nyrsio a Gweithwyr Proffesiynol Perthynol i Iechyd.

13 Proses uwchgyfeirio

Os bydd y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol yn profi oedi cyn cael ymateb prydlon neu foddhaol i gais am wybodaeth, cymorth neu ddogfennaeth, bydd y mater yn cael ei gyfeirio at y Cyfarwyddwr Ansawdd, Nyrsio a Gweithwyr Proffesiynol Perthynol i Iechyd, sef y Swyddog Gweithredol Arweiniol â'r cyfrifoldeb am hawliadau, am fewnbnw a gweithredu.

Cyfrifoldeb y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol, ar sail amgylchiadau unigol pob achos, yw penderfynu beth sy'n amserlen resymol ar gyfer ymateb boddhaol, neu beth sy'n cyfrif fel ymateb boddhaol, a chynghori'r Cyfarwyddwr Ansawdd, Nyrsio a Gweithwyr Proffesiynol Perthynol i Iechyd yn unol â hynny.

Bydd y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol yn cytuno â'r Cyfarwyddwr Ansawdd, Nyrsio a Gweithwyr Proffesiynol Perthynol i Iechyd ar gamau gweithredu priodol ac amserlenni gweithredu priodol.

Os na chydymffurfir â'r rhain, bydd y mater yn cael ei gyfeirio at y Prif Weithredwr. Bydd y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol a'r Cyfarwyddwr Ansawdd, Nyrsio a Gweithwyr Proffesiynol Perthynol i Iechyd, ar y cyd â'r Prif Weithredwr yn cytuno ar gamau gweithredu priodol ac amserlenni gweithredu priodol.

14. Hawlwyr sy'n cynrychioli eu hunain

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cydnabod y dylai systemau rheoli hawliadau annog a chaniatáu mwy o gyswllt cyn gweithredu â Hawlwyr.

I hwyluso hyn a chefnogi ysbryd a bwriad Rheoliadau'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Trefniadau Pryderon, Cwynion ac Iawn) (Cymru) 2010, dylid rhoi gwybod i'r Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol ar unwaith am unrhyw ddigwyddiadau neu gwynion sydd wedi'u hadrodd a allai arwain at hawliad neu wneud iawn, trwy e-bostio legalservices.phw@wales.nhs.uk

Bydd hawliadau posibl o'r fath a nodir o ddigwyddiadau neu gwynion neu pan nad oes gan Hawlydd gyfreithiwr yn gweithredu ar ei ran, a'i fod yn cynrychioli ei hun i bob pwrpas, yn cael eu rheoli a'u hymchwilio yn unol â'r weithdrefn hon yn unol â Rheoliadau'r Gwasanaeth Iechyd Gwladol (Trefniadau Pryderon, Cwynion ac Iawn) (Cymru) 2010.

O'r herwydd, lle nad oes gan Hawlydd gyfreithiwr, a'i fod yn cynrychioli ei hun, bydd pob ymdrech yn cael ei gwneud i gysylltu â'r defnyddiwr

gwasanaethau a dechrau deialog gydag ef gan gynnwys trafodaethau wyneb yn wyneb lle bo hynny'n briodol ynghylch yr hawliad.

15. Achosion llys

Os bydd achos llys yn cael ei ddwyn yn erbyn Iechyd Cyhoeddus Cymru, bydd y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol yn cysylltu â'r Gwasanaethau Cyfreithiol a Risg er mwyn sicrhau bod y Ffurflen Cydnabod Gwasanaeth yn cael ei ffeilio yn y llys o fewn 14 diwrnod o gael eu cyflwyno gyda'r achos. Yn sgil cyflwyno'r Ffurflen Hawlio, mae gan Iechyd Cyhoeddus Cymru derfyn amser llym o 28 diwrnod i ddarparu ei amddiffyniad neu i gael estyniad amser.

Bydd y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol ar y cyd â'r Gwasanaethau Cyfreithiol a Risg yn sicrhau bod achosion Llys yn rhedeg yn effeithlon ac yn brydlon gydol yr hawliad.

Os yw'r hawliad yn destun pryder hefyd, bydd Iechyd Cyhoeddus Cymru'n parhau gyda'r ymchwiliad i gwynion a'r ymateb tan y bydd achosion llys yn cael eu cyflwyno'n ffurfiol ar Iechyd Cyhoeddus Cymru. Wrth aros am gamau o'r fath, bydd y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol a Phennaeth Gweithio i Wella yn cydweithio i sicrhau bod ymchwiliadau ac ymatebion priodol yn cael eu cynnal.

16. Asesiad o Gwantwm a Setliad

Gall asesu a setlo iawndal ddigwydd ar yr un pryd â chyfaddef atebolrwydd, ond mae fel arfer yn digwydd yn ddiweddarach pan fydd tystiolaeth bellach wedi'i chasglu am gyflwr a phrognosis meddygol a/neu restr iawndal arbennig wedi'u cyflwyno i bob parti.

Bydd Cwantwm yn cael ei asesu gan ddefnyddio Canllawiau'r Coleg Barnwrol a'r gyfraith achosion perthnasol a gafwyd gan Lawtel ac mewn achosion priodol, gall Iechyd Cyhoeddus Cymru geisio tystiolaeth arbenigol annibynnol gan feysydd amrywiol i helpu i brisio'r hawl am iawndal, gan gynnwys Cwnsler.

Trafod Cwantwm gyda Hawlwyr sy'n cynrychioli eu hunain: Mewn achosion o'r fath, bydd y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol yn cyflwyno manylion cyfrifo'r cwantwm i'r hawlydd sy'n cynrychioli ei hun. Bydd hyn yn cynnwys cyfrifo iawndal arbennig yn seiliedig ar y wybodaeth a ddarperir gan yr hawlydd sy'n cynrychioli ei hun a thystiolaeth i gefnogi cyfrifo iawndal cyffredinol gan gynnwys copi o ddogfennau ategol a allai gynnwys:

- Canllawiau'r Coleg Barnwrol
- Cyfraith Achosion

Os nad yw'r cynnig yn dderbyniol i'r hawlydd sy'n cynrychioli ei hun, bydd y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol yn cynnig cyfarwyddo bargyfreithiwr annibynnol i brisio cwantwm ar sail y manylion uchod ac unrhyw wybodaeth berthnasol arall. Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cytuno i gadw at benderfyniad y bargyfreithiwr.

Er mwyn dangos didueddrwydd, bydd Iechyd Cyhoeddus Cymru yn darparu rhestr o Gwnsleriaid sy'n arbenigo yn y maes pwnc perthnasol, ac sy'n perthyn i Siambrau na chânt eu defnyddio gan Iechyd Cyhoeddus Cymru. Gellir ategu'r rhestr gyda CV pob bargyfreithiwr a dylid darparu copi o'r cyfarwyddiadau i'r hawlydd sy'n cynrychioli ei hun fel y gall eu hystyried a chytuno arnynt.

Yr hawlydd sy'n cynrychioli ei hun fydd yn dewis Bargyfreithiwr, ac mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cytuno i gadw at benderfyniad y bargyfreithiwr enwebedig.

17. Terfynau dirprwyedig ar gyfer setlo Hawliadau

Mae terfynau dirprwyedig Iechyd Cyhoeddus Cymru yn unol â chyfarwyddiadau ariannol sefydlog a chynllun dirprwyo Iechyd Cyhoeddus Cymru sydd i'w gweld **yma**.

18. Dysgu gwersi o hawliadau

Mae'n bwysig bod Iechyd Cyhoeddus Cymru yn gwneud defnydd adeiladol o wybodaeth sy'n deillio o hawliadau esgeulustod clinigol a hawliadau anaf personol a bod unrhyw gamau adferol yn cael eu cymryd lle y bo'n briodol i atal neu leihau'r risg y bydd yn digwydd eto.

Mae'n bwysig nodi bod Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cydnabod yr angen am gysylltiadau agos rhwng cwynion, digwyddiadau, hawliadau, Gwneud Iawn a gwybodaeth arall sy'n gysylltiedig â risg. Mae'n gwerthfawrogi'r angen am gydweithio agos rhwng y swyddogaethau hyn a bydd yn sicrhau bod cysylltiadau priodol ar waith i hwyluso'r nod hwn. Bydd y Tîm Gweithio i Wella yn gweithio'n agos gyda chydweithwyr ansawdd a gwella hefyd i wneud y gorau o gyfleoedd i nodi tueddiadau a chyfleoedd dysgu.

Bydd gwersi a ddysgwyd yn cael eu nodi fel rhan o'r broses ymchwilio. Mae gan y Cyfarwyddwr Rhanbarthol perthnasol gyfrifoldeb am gysylltu â staff priodol a sicrhau bod unrhyw gamau a nodwyd ac y cytunwyd arnynt yn cael eu gweithredu, eu monitro a'u gwerthuso er mwyn gwella'r gwasanaethau a ddarperir a cheisio osgoi gwallau o'r fath rhag digwydd eto.

Er mwyn lleihau risgiau, bydd pob hawliad yn cael ei adolygu'n agos, gyda chydweithrediad y Cyfarwyddwr Rhanbarthol cyfrifol a Phenaethiaid Gwasanaeth eraill fel y bo'n briodol er mwyn nodi methiannau yn y

systemau a arweiniodd at yr hawliad yn y lle cyntaf. Anogir sesiynau addysgol er mwyn i Is-adrannau dynnu sylw at hawliadau yn eu meysydd er mwyn deall y cyfleoedd a gollwyd a arweiniodd at yr hawliad. Y nod yw atal hyn rhag digwydd eto.

Gellir cynnal ymchwiliad dadansoddiad o wraidd y broblem (RCA) er mwyn nodi problemau o ran cyflenwi gofal a gwasanaethau a'r ffactorau cudd a arweiniodd at amgylchiadau'r hawliad, gan sicrhau bod camau adferol yn cael eu nodi a'u cymryd.

Bydd gwersi a ddysgir o bob hawliad yn llywio'r Adroddiad Dysgu o Ddigwyddiadau (LFER) sy'n cynnwys y problemau a nodwyd a'r camau a gymerwyd a pha gynlluniau sicrhau dysgu sydd ar waith i atal hyn rhag digwydd eto. Cyflwynir adroddiad LFER i Wasanaethau Cronfa Risg Cymru (WRPS), fel bod modd rhyddhau'r ad-daliad gan WRPS fel y sawl sy'n digolledu.

Bydd y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol yn creu Adroddiad Dysgu o Ddigwyddiadau gyda chefnogaeth yr Arweinydd Is-adrannol perthnasol. Byddant yn rhoi trefniadau ar waith ar gyfer Cynllun Gweithredu cysylltiedig ar gyfer pob hawliad ac yn llunio Adroddiad Rheoli Achos ar gyfer ceisiadau sy'n werth mwy na therfyn £25,000 y Bwrdd Iechyd. Defnyddir hyn fel sail i ddysgu, monitro a gwerthuso effeithiolrwydd y gwersi a ddysgir o hawliadau ynghyd â'r cofnod data angenrheidiol i Datix.

19. Rheoli Risg

Dylai risgiau a nodwyd wrth reoli'r hawliad neu fel rhan o'r broses 'dysgu o ddigwyddiadau' gael eu hadnabod a'u cofnodi ar system rheoli risg Iechyd Cyhoeddus Cymru, DATIX.

Unwaith y nodir risg rhaid ei dadansoddi, ei hasesu a'i gwerthuso. Rhaid i unigolyn gael ei neilltuo (Perchennog Risg) i adolygu'r risg a sicrhau bod rheolaethau digonol ar waith i reoli a monitro'r risg.

Rhaid i'r Perchennog Risg sicrhau bod y risg yn cael ei gosod ar y gofrestr risg briodol, yn ôl ei difrifoldeb a'i heffaith, yn unol â threfn rheoli risg Iechyd Cyhoeddus Cymru.

Yng nghyd-destun hawliadau, bydd rhai risgiau'n cael eu neilltuo i'r maes lle tarddodd yr hawliad, ond os oes gan risg oblygiadau i'r sefydliad cyfan neu mae'n risg sylweddol (risg sy'n bygwth llwyddiant/enw da'r sefydliad), ac yna dylai'r rhain gael eu rheoli gan y Cyfarwyddwr Gweithredol â'r portffolio ar gyfer y maes pwnc penodol.

Rhaid rhoi gwybod i'r Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol am unrhyw risgiau sy'n cael eu gosod ar y gofrestr risg gan yr is-adrannau/meysydd

gwasanaeth ac ati sy'n ymwneud â hawliadau, fel bod modd croesgyfeirio'r risg gyda'r hawliad.

Os yw'r Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol yn nodi unrhyw risgiau wrth reoli'r hawliad, rhaid rhoi gwybod i'r maes perthnasol/is-adran berthnasol er mwyn cofnodi a rheoli'r risg yn briodol.

Fel rhan o'r broses atebolrwydd rhaid i Gyfarwyddwyr Gweithredol, Cyfarwyddwyr Rhanbarthol a Rheolwyr gadw cofrestr risg ar gyfer eu meysydd cyfrifoldeb.

Dylai'r cynnydd yn erbyn gweithredu'r cynllun gweithredu risg gael ei fonitro'n rheolaidd gan y grŵp rheoli / pwyllgor priodol.

20 Ad-daliad gan Wasanaethau Cronfa Risg Cymru (WRPS)

Mae pob hawliad esgeulustod clinigol ac anaf personol yn destun adhawliad gan Iechyd Cyhoeddus Cymru o'r WRPS, drwy gyflwyno Adroddiad Dysgu o Ddigwyddiadau i WRPS (**yma**). Rhaid cyflwyno pob adroddiad o fewn yr amserlenni y cytunwyd arnynt gan WRPS.

O 1 Hydref 2019 newidiodd Cronfa Risg Cymru y drefn ad-dalu hawliadau. Mae'r broses bellach yn dechrau o'r adeg pan fydd Iechyd Cyhoeddus Cymru'n gwneud penderfyniad i setlo achos (h.y. Cyfaddefiad gan Iechyd Cyhoeddus Cymru, Cynnig i setlo yn cael ei wneud gan Iechyd Cyhoeddus Cymru, Cynnig i setlo yn cael ei dderbyn gan Iechyd Cyhoeddus Cymru, Iawndal yn cael ei ddyfarnu mewn achos llys) ac mae gan Iechyd Cyhoeddus Cymru 60 diwrnod o'r penderfyniad i setlo achos i gyflwyno Adroddiad Dysgu o Ddigwyddiadau i Gronfa Risg Cymru. Mae'n ofynnol i Iechyd Cyhoeddus Cymru gyflwyno Adroddiad Dysgu o Ddigwyddiadau a ffurflen U1, a hynny'n electronig drwy e-bost Hawliadau ac Ad-daliadau WRPS NWSSP. Mae angen i'r Adroddiad Dysgu o Ddigwyddiadau gael ei gymeradwyo gan Gronfa Risg Cymru er mwyn cael ad-daliad ariannol.

Mae gan Iechyd Cyhoeddus Cymru gyfnod o bedwar mis calendr o'r taliad ariannol terfynol ar yr achos i ofyn am ad-daliad gan Gronfa Risg Cymru. Er mwyn cael ad-daliad gan Gronfa Risg Cymru, mae'n ofynnol i Iechyd Cyhoeddus Cymru gyflwyno, yn electronig drwy e-bost Hawliadau ac Ad-daliadau WRPS NWSSP, ffurflen U1, Rhestr o Gostau, Adroddiad Rheoli Achosion ac Adroddiad Dysgu o Ddigwyddiadau cymeradwy yn unol â Gweithdrefn Ad-dalu Hawliadau Gwasanaethau Cronfa Risg Cymru.

Mae Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cydnabod y gall Cronfa Risg Cymru wrthod, oedi neu dynnu ad-daliad yn ôl os yw'r Ymddiriedolaeth wedi:

- Methu â bodloni'r safonau gofynnol perthnasol a gyhoeddwyd gan Gronfa Risg Cymru

- Methu â chydymffurfio â gofynion y gweithdrefnau ar gyfer cyflwyno ceisiadau am ad-daliad
- Methu â chydymffurfio â'r amryw nodiadau technegol a briffio a gyhoeddir gan Gronfa Risg Cymru.

Yn achos hawliadau sydd wedi'u setlo o dan £25,000, bydd Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cwblhau Adroddiad Dysgu o Ddigwyddiadau (LFER) (Atodiad T cynt) sy'n cynnwys manylion am yr hawliad a'r gwersi a ddysgwyd.

Mae **Gweithdrefn** Ad-dalu Achosion Gwasanaethau Cronfa Risg Cymru yn amlinellu sut bydd WRPS yn cyflawni prosesau ad-dalu, ac mae'n pennu rheolau'r cynllun ad-dalu ar gyfer cyrff iechyd sy'n aelodau ohono. Rhaid i bob aelod o staff gydweithredu â gofynion y weithdrefn hon a darparu datganiadau Llywodraethu fel y bo'n briodol.

21 Cymorth i staff sy'n ymwneud â hawliadau

Bydd Iechyd Cyhoeddus Cymru yn sicrhau y bydd aelodau staff sy'n rhan o hawliad yn cael cymorth gydol y broses.

I ddechrau bydd Rheolwr Llinell yr unigolyn yn darparu cymorth a bydd y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol yn darparu cymorth a chefnogaeth o'r fath i aelodau staff sy'n ymwneud ag ymglyfreitha fel y bo'n briodol.

Bydd cymorth ar gael ar unwaith gan y canlynol, fel y bo'n briodol:

- Cyfarwyddwr Gweithredol Ansawdd, Nyrsio a Gweithwyr Proffesiynol Perthynol i Iechyd
- Gwasanaeth Iechyd Galwedigaethol
- Tîm Adnoddau Dynol

Bydd cyngor cyfreithiol proffesiynol ar gael gan Wasanaethau Cyfreithiol a Risg ar gyfer yr aelodau staff hynny sy'n gysylltiedig â'r broses fel sy'n briodol, os aiff yr hawliad yn ei flaen.

Hefyd, gellir darparu ffynonellau cymorth allanol gan y canlynol lle bo hynny'n briodol:

- Undeb Amddiffyn Meddygol
- Cymdeithas Diogelu Meddygol
- Cyrff rheoleiddio proffesiynol
- Mudiadau Undeb Staff
- Gwasanaethau Asesu Clinigol Cenedlaethol (NCAS)

Gall cynrychiolwyr Undebau Llafur a chynrychiolwyr Staff etholedig hefyd ddarparu cefnogaeth os yw'r aelod staff yn teimlo bod hynny'n briodol.

Bydd hyn yn cael ei benderfynu ar sail unigol, yn dibynnu ar ofynion pob unigolyn a gall gynnwys cyfarfod staff gyda'r Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol i drafod y broses hawlio, ymweliadau â llysoedd, mynychu ffug achosion llys a darparu hyfforddiant ar sut i roi tystiolaeth mewn llys.

22 Gweithdrefnau adrodd

22.1 Adroddiadau allanol i Lywodraeth Cymru

Bydd y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol yn sicrhau bod unrhyw hawliadau am iawndal yr amcangyfrifir y byddant yn uwch nag awdurdod dirprwyedig Iechyd Cyhoeddus Cymru o £1 miliwn yn cael eu huwchgyfeirio i'r Prif Weithredwr.

Hefyd, bydd y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol yn dilyn gweithdrefnau ad-dalu Gwasanaethau Cronfa Risg Cymru ac yn sicrhau bod unrhyw achosion sydd uwchlaw terfyn awdurdod dirprwyedig o £1 miliwn yn cael eu nodi ar y rhestr wirio Adroddiad Dysgu o Ddigiwyddiadau.

Sefydlwyd y weithdrefn hon er mwyn i sefydliadau geisio cymeradwyaeth Llywodraeth Cymru mewn perthynas â'r setliad arfaethedig. Dan y weithdrefn hon, rhaid i Lywodraeth Cymru fod yn fodlon â'r camau a gymerwyd gan sefydliadau i leihau'r potensial i'r broblem godi eto neu leihau effaith unrhyw gamau yn y dyfodol.

Hefyd, bydd y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol yn monitro natur a math o hawliadau a dderbynnir i sicrhau bod unrhyw hawliadau sy'n newydd, yn ddadleuol neu sydd ag ôl-ffeithiau yn cael eu hadrodd i Lywodraeth Cymru cyn y setliad, a bod unrhyw ganiatâd gofynnol ar gael yn y camau perthnasol.

Gall y rhain gynnwys hawliadau sy'n cynnwys nodweddion anarferol a/neu newydd a allai, os na chânt eu trin yn gywir, osod cysail anffodus ar gyfer achosion ymgyfreitha eraill y GIG neu sy'n ymddangos fel pe baent yn cynrychioli achosion prawf ar gyfer hawliadau neu achosion posibl sydd, er nad ydynt yn rhan ffurfiol o weithred dosbarth, yn debyg iawn i hawliadau sydd ar waith ar yr un pryd yn erbyn cyrff eraill y GIG. Mewn achosion o'r fath, bydd y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol yn cysylltu â Llywodraeth Cymru am gyngor rheoli.

22.2 Proses adolygu hawliadau Gwasanaethau Cronfa Risg Cymru (WRPS)

Mae'n ofynnol i WRPS nodi o leiaf 30 cais am ad-daliad a wnaed ar WRPS i'w hadolygu o fewn blwyddyn ariannol. Pwrpas yr adolygiad yw ystyried sut y deliwyd â'r hawliad gan y sefydliad, p'un a gafodd gwersi eu dysgu ac arferion eu gwneud yn fwy diogel, gyda'r prif nod o bennu arferion da wrth

reoli hawliadau er budd holl sefydliadau'r GIG. Gallai'r adolygiad fod ar ffurf naill ai:

Adolygiad dilynol gan Banel Cynggori ar Ddysgu Cronfa Risg Cymru (WRP): argymhellir adolygiad dilynol pan mae materion penodol am weithredu camau adferol yr hoffai'r Panel Cynggori ar Ddysgu wybod mwy amdanynt. Mae hyn yn golygu bod modd cyflwyno achos ar gyfer ad-daliad ond y gellir ei ohirio nes dod â'r gwaith o graffu ar y gwersi a ddysgwyd i ben. Bydd yr adolygiad dilynol yn ystyried y camau a gymerwyd gan Iechyd Cyhoeddus Cymru mewn perthynas â'r eitem sydd angen sylw. O ganlyniad, gallai ganolbwyntio ar y camau adfer a monitro a nodir yn y ffurflen Dysgu o Ddigwyddiadau ond nad oeddent ar waith yn ffurfiol adeg cyflwyno'r hawliadau i WRPS.

Adolygiad o Hawliad: mae gan yr adolygiad hwn gwmpas tipyn ehangach na'r broses adolygiad dilynol. Ar ôl ystyried yr hawliad, mae'r Panel Cynggori ar Ddysgu wedi penderfynu y byddai elfennau o'r hawliad yn elwa ar adolygiad pellach. Mae'n debygol o gynnwys adolygiad manwl o amgylchiadau a chefnidir yr hawliad gyda dadansoddiad o gamau adferol a monitro a ddiffinnir o fewn yr adroddiad LFER a Rheoli Achos. Hefyd, gellir ei ddefnyddio i nodi arferion da i'w rhannu ar draws holl sefydliadau'r GIG yng Nghymru. Os oes ansicrwydd o hyd sy'n atal argymhelliad i gymeradwyo'r hawliad, yna gellir cynnal adolygiad o'r elfen o'r hawliad sy'n codi cwestiynau.

22.3 Trefniadau cychwynnol

Os yw WRPS yn dymuno cynnal adolygiad o hawliadau, bydd llythyr yn cael ei anfon at y Prif Weithredwr a'i gopïo at y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol. Bydd y llythyr yn cynnwys:

- Cais am wybodaeth a dogfennau sy'n berthnasol i'r hyn a oedd yn yr Adroddiad Dysgu o Ddigwyddiadau adeg cyflwyno'r hawliad yn wreiddiol
- Manylion ynghylch ai cais **Adolygiad Dilynol** neu **Adolygiad o Hawliadau** ydyw
- Bydd yn nodi a yw'r Aseswr WRPS yn bwriadu cynnal ymweliad â'r safle neu adolygiad o bell.

Rhaid i Iechyd Cyhoeddus Cymru gydnabod eu bod wedi derbyn y cais o fewn 14 diwrnod yn hysbysu'r Aseswr WRPS pwy fydd y pwynt cyswllt enwebedig ar gyfer gweithredu'r adolygiad yn effeithiol.

Yna bydd y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol neu'r cyswllt enwebedig yn mynd ati i goladu neu ddirprwyo cyfrifoldeb am goladu'r dogfennau a'r wybodaeth y gofynnir amdani gan Aseswr WRPS.

Dylai'r dogfennau a'r wybodaeth y gofynnir amdanynt gael eu hanfon ymlaen at Aseswr WRPS o fewn 1 mis calendr i ddyddiad y cais. Os nad oes modd cyflawni hyn, bydd y Rheolwr Hawliadau yn cysylltu ag Aseswr WRPS i gytuno ar amserlen ar gyfer darparu'r wybodaeth a'r dogfennau.

Bydd Aseswr WRPS yn cysylltu â'r Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol neu'r cyswllt enwebedig er mwyn trefnu dyddiad sy'n gyfleus i bawb a nodi unrhyw staff fydd yn cael eu cyfweld.

22.4 Ymweliadau safle

Wrth baratoi ar gyfer ymweliad safle, dylai'r Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol neu'r cyswllt enwebedig:

- Drefnu lleoliad sy'n addas ar gyfer yr Aseswr ac unrhyw un a fydd yn cael ei gyfweld er mwyn cynnal adolygiad
- Sicrhau bod yr holl ddogfennau gofynnol y gofynnwyd amdanynt yn flaenorol ar gael. Gall hyn gynnwys ffeil yr hawliad, cofnodion cleifion, polisïau, gweithdrefnau/llwybrau gofal, a/neu archwiliad.
- Sicrhau bod pawb a fydd yn cael eu cyfweld ar gael ar gyfer cyfnod yr adolygiad o hawliad a bod modd cysylltu â nhw a'u rhyddhau am gyfweliad. Dylai'r Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol fod ar gael i gydlynw'r broses o ddarparu gwybodaeth a threfnu'r rhai sy'n cael eu cyfweld.

Y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol fydd yn gyfrifol am ddychwelyd yr holl ddogfennau'n ddiogel i'w ffynhonnell briodol.

22.5 Adroddiadau

Bydd yr Aseswr yn drafftio'r adroddiad ac yn anfon copi at y Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol er mwyn ei ddosbarthu a rhoi sylwadau i bersonél priodol, yn ôl disgresiwn Iechyd Cyhoeddus Cymru. Dylai unrhyw sylwadau neu bwyntiau trafod neu geisiadau i ddiwygio'r adroddiad gael eu hanfon ymlaen at WRPS o fewn 1 mis calendr i ddyddiad derbyn yr adroddiad. Os na chlywir unrhyw beth o fewn y raddfa amser yma, bydd WRPS yn tybio nad oes sylwadau ac yn cyhoeddi'r adroddiad fel un terfynol.

Ar ôl cyflwyno'r adroddiad terfynol i'r Prif Weithredwr a'r Rheolwr Gwasanaethau Cyfreithiol, bydd WRPS yn crynhoi'r cynnwys a'i wneud yn ddienw, a'i adrodd i Fwrdd Cyngori'r WRPS. Bydd y Bwrdd Cyngori naill ai'n derbyn yr adroddiad heb unrhyw gamau pellach neu'n gofyn am adolygiad dilynol mewn achosion lle nodir unrhyw gamau pellach.

23 Monitro ac archwilio

Er mwyn cydymffurfio â gofyniad Safon Rheoli Hawliadau WRPS, bydd Gwasanaeth Archwilio Mewnol Iechyd Cyhoeddus Cymru yn cynnal archwiliad blynyddol o 25% neu 25 o'r holl hawliadau (p'un bynnag yw'r isaf o ran nifer) a fu drwy broses Ad-dalu WRPS.

Bydd hyn yn canfod cywirdeb adroddiadau, costau, hawliadau iawndal a sicrhau ymhellach bod hawliadau/ad-daliadau wedi'u trin yn unol â Chynllun Ad-dalu Cronfa Risg Cymru.

24 Datganiad llywodraethu gwybodaeth

Gallai'r polisi hwn fod yn ymdrin â gwybodaeth hynod sensitif ac mae angen i staff Iechyd Cyhoeddus Cymru sy'n rhan o unrhyw hawliad fod yn gwbl ymwybodol o'r deunydd maen nhw'n ei drin. Yn ddelfrydol, dylid cyfnewid gwybodaeth drwy e-bost a ddiogelir gan gyfrinair. Fodd bynnag, gellir defnyddio'r Post Brenhinol dan amgylchiadau eithriadol

Dylid cludo unrhyw ddeunyddiau/dogfennau sy'n rhan o'r hawliad mewn modd diogel i sicrhau cyfrinachedd a lleihau'r risg o golli unrhyw beth, gan ddilyn y mesurau diogelwch canlynol:

1. Anfon dogfennau drwy 'recorded delivery' a hynny mewn amlen ddwbl.
2. Dim ond i bobl sydd angen gweld dogfennau'r hawliad y dylid eu dangos
3. Dylid cadw'r holl ddogfennau yn y cyfleusterau storio diogel priodol a'u dinistrio'n gyfrinachol yn unol â chanllawiau cadw a dinistrio Iechyd Cyhoeddus Cymru
4. Mae'n well defnyddio e-bost i drosglwyddo dogfennau sy'n ymwneud â hawliad, cyn belled â bod yr e-byst sy'n cynnwys gwybodaeth gyfrinachol wedi'u diogelu gan gyfrinair.
5. Rhaid anfon gwybodaeth a chyfrineiriau mewn e-byst ar wahân
6. Gyda phob system e-bost **rhaid i'r anfonwr wirio ei fod wedi ysgrifennu cyfeiriad e-bost y derbynnydd yn gywir.**
7. Gellir defnyddio e-byst i drefnu cyfarfodydd, er bod rhaid ystyried geiriad gofalus yr apwyntiad a phwy sy'n gallu gweld y calendr.
8. Fel y bo'n briodol, dylid marcio e-byst fel 'Preifat a Chyfrinachol'

25 Atodiad - Dolenni

Isod, ceir defnyddiol defnyddiol i adnoddau amrywiol i ategu'r weithdrefn hon.

Teitl adnodd	Ar gael yn allanol	Ar gael yn fewnol
<u>Siart llift protocol cyn-gweithredu</u>		✓
Rhestri datgelu safonol y protocol cyn-gweithredu		✓
Amserlenni'r protocol cyn-gweithredu		✓
Terfynau dirprwyedig ar gyfer setlo hawliadau		✓
Gweithdrefnau ad-dalu hawliadau Cronfa Risg Cymru	✓	
Ffurflen Dysgu o Ddigwyddiadau (LFER)		✓
Siart llif ar ôl derbyn Llythyr Hawlio		✓